

Mikko Nieminen
Iisakintie 10
37560 LEMPÄÄLÄ
oh3htu@sral.fi

16.6.2004

”Kirjat Kertovat”

Radiosanasto (Saksa, Englanti, Venäjä, Ruotsi, Suomi)
Boris Heimberger
Kustannusyhtiö Otava 1948
n. 440 sivua

Versio A).

Olen viimeaikoina jonkin verran perehtynyt vanhoihin sähkö- ja radioteknillisiin kirjoihin. Vanhimmat niistä ovat olleet aivan 1900-luvun alkupuolelta. Mielestäni näitä ”Old Timer”- teoksia yhdistää sekä helppotajuisuus että käytännöllisyys. Helppotajuisuuden ansioista näitä vanhoja teoksia lukee kuin romaaneja konsanaan, jolloin esimerkiksi iltalukemiseksi ne sopivat erinomaisesti. Kirjoissa käytetty vanha kieli ja vanhat mittayksiköt eivät häiritse ”tipan vertaa”, päinvastoin ne luovat aivan oman tunnelmansa. Jotenkin tuntuu, että ”ennen vanhaa” kirjat tehtiin käytännön tarvisijoille, joiden tehtävänä oli ihan oikeasti esimerkiksi huoltaa ja korjata laitteita (mm. radiomekaanikot), eikä niitä tehty opintoviikkoja kerjääville opiskelijoille ns. oppikirjoiksi. Toki onhan niitä hyviä oppikirjojakin olemassa esimerkiksi Pentti Mattilan Radiotekniikan Oppikirja (1964), vaikkei se ehkä ole niitä kaikkein käytännöllisimpiä saati helppotajuisimpia.

Vanhojen kirjojen käytännöllisyydestä sen sijaan erittäin hyvä esimerkki on Boris Heimbergerin kokooma, vuonna 1948 Otavan kustantama Radiosanasto- kirja. Kyseinen kirja ei suikaan ole tavanomainen ns. tylsä sanakirja, jossa sanat on pistetty aakkosjärjestykseen ja sillä siisti, vaan kirjan rakennetta ja käytettävyyttä on selvästi mietitty. Esipuheen mukaan kirja on kohdennettu Suomen ja sen naapurimaiden radioteknikoille ja siinä on n. 7700 radio, sähkö ja puhelintekniikan hakusanaa sekä sanaston perusteelliset käyttöohjeet suomen-, ruotsin-, saksan-, englannin- ja venäjän kielillä.

Lähtökieleksi (hakuosa) tekijä on valinnut saksankielen, koska sen sananmuodostus sallii kokonaisten samaan käsitteeseen kuuluvien sanaryhmien esittämisen samassa paikassa aakkosjärjestyksestä huolimatta. ”Näin ollen saa sanaston käyttäjä kirjan aakkoshakemiston avulla löytämänsä yhden ainoan sanan perusteella sanaston samasta kohdasta heti selville paljon muitakin samaan käsitteeseen kuuluvia, hakijaa mahdollisesti myös kiinnostavia sanoja.”

Kirjan saksankielisen hakuosan lisäksi se sisältää neljä erillistä aakkostettua hakemistoa em. kielten mukaan. Jokaisen hakemistossa esiintyvän sanan jäljessä on numeroviite hakuosan palstaan ja riviin, jolla tämä sana esiintyy muunkielisten vastaavien sanojen yhteydessä. Tekijä on huomionnut myös tulevan tekniikan ja terminologian kehityksen. Joten hän on jättänyt käyttäjän täydennettäväksi sekä haku- että aakkoshakemistojen jälkeen laajennusvaraa. Nämä käyttäjän itsensä lisäämät sanat ovat siten käytettävissä saman periaatteen mukaisesti.

Seuraavassa esimerkki kirjan käytöstä. Suomalaisesta hakusanastosta (kuva 1) haettu sana esimerkiksi **kaapeli** löytyy hakuosasta palstan no: 149 riviltä 1 (kuva 2). Vastaavat sanan **kaapeli** muut käsitteet löytyvät saman periaatteen mukaisesti.

Paljonkohan tämän tyyppisessä kirjassa on virheitä? Ainakin muutaman virheellisen riviosoituksen löysin heti alkuselailun yhteydessä.

211*

K

kaapeli	149- 1
armeerattu ~	149- 5
ilmavälieristectön ~	149-49
ilmavälieristeinen ~	149-35
induktiolta suojattu ~	149-18
koaksiaali~	149-24
konsentriinen ~	149-23
lakkaeristeinen ~ ...	177-20
moniparinen ~	149-13
nelikierre~	149-44
ontto ~	133-46
pari~	149-52
suoja palmikoitu ~ ...	149-39
suojattu ~	149- 8
.....	283-54
yhdistetty ~	149- 8
~kaivo	150-53
~kanava	150-35
~kela	151- 3
.....	150-55

Kuva 1

K

149

Kabel <i>n</i> ○ cable ○ кабель ○ kabel ○ kaapeli	1
Kabel <i>n</i> , armiertes → Kabel <i>n</i> , bewehrtes	2
Kabel <i>n</i> , bewehrtes , armiertes Kabel <i>n</i> ○ armoured cable ○ бронированный кабель ○ armerad kabel ○ armeerattu kaapeli	3 4 5
Kabel <i>n</i> , gemischtpaariges ○ composite cable ○ кабель <i>m</i> с разными парами ○ kabel med ledare av olika slag ○ yhdistetty kaapeli	6 7 8
Kabel <i>n</i> , hochpaariges , Kabel <i>n</i> mit großer Adernzahl ○ large-capacity cable, large sized cable ○ кабель <i>m</i> большой ёмкости (по числу жил) ○ mångtråds-kabel ○ moniparinen kaapeli	9 10 11 12 13
Kabel <i>n</i> , induktionsgeschütztes , Kabel <i>n</i> mit induktionsgeschützten Leitungen ○ cable protected against interference ○ кабель защищенный от внешних влияний ○ skärmad kabel ○ (induktiolta) suojattu kaapeli	14 15 16 17 18
Kabel <i>n</i> , koaxiales → Kabel <i>n</i> , konzentrisches	19
Kabel <i>n</i> , konzentrisches , koaxiales Kabel <i>n</i> ○ concentric cable, coaxial cable ○ концентри-	20 21

Kuva 2